

15 jaar "Red de Voorkempen" : een gesprek met de keien van toen.

Bij de viering van 15 jaar "Red de Voorkempen" werd een gesprek georganiseerd met een aantal kopstukken van de strijd tegen het kanaal voor de duwvaart

- zij die intussen gestopt waren met hun extreme inzet voor de milieubeweging : Piet COPPENRATH, Johan STAES, Miel THYS, Rik VANDERHAEGHE, Pol VAN DYCK, Robert VAN PUT ;*
- zij die er intussen waren bijgekomen en de jongere generatie van toen vormden : Marc BLOMMAERT, Jan GIELIS, Karien HANSSENS, Krisj VAN HAM ;*
- en zij die er toen bijwaren en erbij bleven : Fons MEES en Paul STAES.*

Waar komen ze vandaan ?

Pol : via de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie in de actie tegen het kanaal voor de duwvaart beland.

Zo bij de Groene Fietsers en de Mortselse Milieubeweging (MAL) op de lijst van Agalev-Mortsel en verkozen.

In de meerderheid als schepen in Mortsel.

Fons : was een verwoed voetballer die, met het verdwijnen van Lillo, medeoprichter werd van de Actiegroep Polders Leefmilieu (APOL) en van daaruit aansloot bij de Groene Fietsers en met Ben DE KLERK medeoprichter werd van Benegora.

Jan : begreep als natuurgids dat natuurbehoud niet los te zien is van milieuzorg en belandde bij de actievoering, met name bij het Schotens Actiecomité Leefmilieu (SCHAL).

Marc : kwam terecht bij Milieubeheer Brasschaat en zo bij Red de Voorkempen en Benegora.

Paul : schreef over milieu en ruimtelijk beleid als journalist bij de Standaardgroep.

Richtte, samen met onder meer Lode VAN CAMP, SCHAL op in Schoten, belandde ook bij Benegora en bij de BBL.

Na de Koning Boudewijnstichting (programma leefmilieu) kwam hij bij Agalev en werd verkozen als Europarlementslid.

Piet : een dreigende kapping van bomen in de eigen tuin deed hem belanden bij het Groencomité van St.-Job.

Stichtte later het Actiecomité St.-Job en sloot aan bij Red de Voorkempen, heropgericht op 23 januari '77.

Tijdens de tweede vergadering (5 maart '73) legde Paul de plannen voor het duwvaartkanaal op tafel en Piet bond als leidende kracht de strijd aan.

Rik : kreeg het groene vuur te pakken bij het omhakken van de lindebomen van de Kerkelei in St.-Job.

Hij werd één der voorzitters van Red de Voorkempen.

Miel : kreeg de groene microbe te pakken vanuit een rechtvaardigheidsgevoel. Hij gaf les aan het Xaverius-college in Borgerhout, waar ook ene Luc VERSTEYLEN rondwaarde. Het artikel over het kanaal voor de duwvaart van Johan STAES in Gazet van Antwerpen deed hem bij Red de Voorkempen belanden waar hij vooral het dossier rond het kanaal samenstelde.

Robert : startte met een Groencomité te Kapellen, in '70, en vloog mee in de actie bij Red de Voorkempen.

Johan : zal de ruimtelijke aftakeling overal toeslaan en, via een telefoontje van Luc VERSTEYLEN, bekeek hij de kwestie van het kanaal. Hij publiceerde er een volledige weekeindpagina in de Gazet van Antwerpen, wat een enorme stimulans betekende, onder meer inzake bewustwording van de bevolking.

Karien : kwam uit de sociale sector en begon te werken bij Benegora en werd secretaresse van Red de Voorkempen, waar ze de microbe helemaal te pakken kreeg.

Krisj : met het vellen van bomen in de eigen straat belandde ze in de actie, via SCHAL in Red de Voorkempen en Benegora.

De babbel na 15 jaar Red de Voorkempen

Maakt het veel verschil uit, die 15 jaar ?

Pol : Ik vrees dat milieu en natuur vandaag enger worden begrepen dan 15 jaar geleden. Ik merk natuurverenigingen op die enkel aan educatie doen en fondsen werven en zich verder niet of weinig engageren in de actie.

Ze sluiten zich op in hun reservaten.

Marc : De concurrentie tussen twee leefmilieugroepen in Brasschaat deed me belanden bij Red de Voorkempen, waar ik me vastbeet in de afvaltrafiek, in samenspraak met het parket.

Fons : Ik was voetballer, maakte goals en vond dat geweldig.

Tot ik me realiseerde dat ik nuttiger dingen kon doen. Het werd me snel duidelijk hoe belangrijk de pers was als element van het bewustwordingsproces.

Naast het duwvaartkanaal vochten we jarenlang tegen de Havenweg en de chemische spoorlijn. Ik blijf me te pletter lopen op de traditionele politici die hun paraplu opentrekken.

Piet : Ik ben onze actie ooit nog gaan verdedigen bij IGEAN, die ons hun steun toezegden. We hebben de gemeentebesturen stuk voor stuk moeten overtuigen om onze motie tegen het kanaal goed te keuren.

Ik heb van begin af aan gezegd dat we ons rechtstreeks moesten mengen in de politiek. Ik heb toen al opgeroepen om een politieke partij te vormen. Midden '77 ben ik ermee gestopt : het werd teveel.

Miel : Ik liep te pletter op een soort van maffia die misbruik maakt van zijn positie : proffen, directeurs van studiecentra, politici, bedrijfsleiders, noem maar op. Het werd dus een confrontatie met de macht : de geraffineerde trucs, de spelletjes, de nepargumenten over de tewerkstelling.

Je botst er altijd op, ook bij andere knelpunten. Ik heb hun bedreigingen ook ervaren, onder meer op beroepsvlak. Ze deinzen voor niets terug.

Willen de jongeren mee ?

Pol : Daar heb je maatschappelijke bewustwording voor nodig.

Onder meer via de pers. En die is veranderd. Vroeger ging de pers mee in de aanval. Nu houden ze zich op afstand.

Johan : Ook bij ons ging de krant andere wegen op, we moesten "veilig" schrijven over het milieu, het militante mocht niet meer.

Zo ben ik vervreemd van de actieve beweging.

Piet : Sorry voor het woord, maar het gaat om marketing. De milieubeweging moet zich kunnen verkopen. En dat ligt dus aan ons. We zijn te veel met onze actie bezig geweest en hebben "nieuwe" mensen - en dus veel jongeren - die mee wilden lopen, te weinig opgenomen.

De jeugd voelt zich niet meer zo aangesproken door het milieu.

We zullen hen terug de problemen voor hun eigen deur leren zien en het belang daarvan leren begrijpen.

Miel : Ik sta in het onderwijs en zie de jongeren dus bezig. Ze engageren zich niet meer in die richting. Zeker de jongste twee-drie jaar is dat opvallend.

Ze volgen het van op afstand, hebben sympathie maar zijn niet bereid er zich echt voor in te zetten. Ze willen zich eerder engageren met een merkjas, een Millet. Ze willen "bij de groep horen" en hebben daar die jas voor nodig. Dat achten ze echt van groot belang. Om "erbij te horen".

Johan : Het was ook een nieuw probleem. Intussen kwam de economische crisis opzetten, de werkloosheid, het gevecht voor het eigen lot. En dat leidt automatisch tot een egocentrische reflex.

Nogal wat milieumensen stapten over naar Agalev. Dat verzwakte de beweging : minder mensen ter beschikking en politiek in een hoek geduwd.

Fons : Van in het begin meenden meerderen onder ons dat we onze actie politiek moesten vertalen.

Paul : Agalev had nooit overleg gepleegd met de milieubeweging en ze wisten toch ook dat de goegemeente "de groenen" over één kam scheerden : Agalev en milieubeweging was zowat hetzelfde. Als Agalev dus electoraal de dieperik zou ingaan, zou dat worden begrepen als een afgang van de milieubeweging, en daar zijn al die acties en inspanningen te goed voor. Bij een slecht resultaat van Agalev zouden onze tegenstanders ook kunnen zeggen : "Och, kijk 's, 't is maar dat."

Fons : Ik sta op de lijst voor Agalev, maar ik ben vooral milieuactievoerder, en dat primeert.

Piet : TROPATO - weet je nog wel - is de man die mij overtuigd heeft.

Ik heb dan op mijn beurt Luc VERSTEYLEN overtuigd, het liep dat verder naar Fons, enzovoort.

Pol : Feit is dat het Mortselse MAL door Agalev kapot is gegaan. Ook elders hebben zich zo'n dingen voorgedaan, en dat is spijtig.

Piet : En toch is het nooit onverenigbaar geweest. De milieubeweging moet politiek mondig worden, mee aan tafel zitten en beslissen. Daar moeten we geen traditionele partijpolitici voor worden. Een aantal mensen achtte zo'n pleidooi verdacht : alsof we tafelspringers waren. Maar ik kan ook niet ontkennen dat er een gat ontstaan is bij de milieubeweging. Sommige comités zijn compleet uitgedund.

Ik dacht bij mijn oproep vooral aan politiek op gemeentelijk vlak. En ik begrijp ook wel dat je als politieke partij een standpunt moet hebben over alle maatschappelijke knelpunten en niet alleen over milieu.

Paul : Ik ben nu Europarlementslid voor Agalev maar werk toch probleemloos en intens samen met SCHAL en met Red de Voorkempen en Benegora.

Maar ik ga namens die verenigingen niet optreden naar buitenuit.

Maar ik voel me nog volop milieuactievoerder, net als vroeger. Ik kan er nu full-time mee bezig zijn zonder mijn baas en het opportunisme van de krant of de stichting op mijn nek te krijgen.

Pol : Het resultaat is er ook : in Mortsel zitten we met drie Agalev-verkozenen in de meerderheid en halen we 12,5 % van de stemmen. Onze manier van actievoeren is overigens nog net dezelfde als die van vroeger. Ook ik voel me in de eerste plaats milieuactievoerder.

Rik : Ons comité is als gevolg van Agalev de mist ingegaan. De mensen zeggen : ze zijn partijpolitici geworden. Al lijkt Agalev mij de goede weg, ook als

milieuactievoerder. Het doel is en blijft om als Agalev zo snel mogelijk overbodig te worden.

Fons : *Politici die met ons samenwerkten, zoals bij de actie tegen het duwvaartkanaal, namen ons de oprichting van de groene partij wel kwalijk. Ze stuurden ons pakken verwijten toe.*

Johan : *Dat het grote publiek de milieuweging aan Agalev koppelt, lijkt me duidelijk. Maar ik denk dat de mensen dat niet erg vinden.*

Paul : *Wij hebben bij het bestuur van Red de Voorkempen mensen met een duidelijk SP- of Volksunie-etiket. Dat stelt toch ook geen probleem. Zij zitten hier als milieuactievoerders, hun partijpolitieke keuze en engagementen is hun zaak. Dat ze de boodschap van Red de Voorkempen, meenemen naar hun partijhoofdkwartieren, graag.*

Het is ook geen toeval dat Agalev haar hoogste cijfers boekt in de streek waar Red de Voorkempen actief is.

Piet : *Reken maar dat veel mensen blij zijn dat Agalev er is, met haar filosofie en haar levenshouding. Daar willen nogal wat mensen hun stem aan kwijt.*

Agalev kan zich onder meer zeer nuttig maken door beleidsinformatie door te spelen aan de milieubeweging. De functie is verschillend maar de strijd is dezelfde. De twee moeten verbonden blijven.

Miel : *Het lijkt me toch een utopie. Hier en daar lukt het wel, maar je kan het niet veralgemenen. Ook al begrijp ik de stap naar de politiek als een noodzaak.*

Marc : *De vraag of de milieubeweging moest opgaan in Agalev heeft ons zo'n drie jaar bezig gehouden. De conclusies lagen voor de hand, het proces is correct verlopen, in alle duidelijkheid en openheid. Het evenwicht was er : de milieubeweging werkte de dossiers uit en Agalev legde ze politiek op tafel : de smeerpijp langsheen het Albertkanaal, de luchtvervuiling in de Antwerpse haven, de afvaltransporten.*

Fons : *Of neem de Hoge Maey . In '81 nagelden we dat probleem aan de muur vanuit de milieubeweging - vanuit Benegora. Zonder opvallend gevolg.*

Tot Agalev het dossier op tafel smeedt in De Antwerpse gemeenteraad.

Het werkt dus wel op die manier. Maar daarom moet de milieubeweging zich niet politiek laten verbranden.

Piet : *De milieubeweging moet de waakhond blijven van alle politieke partijen.*

Paul : *Ook de milieubeweging kent zijn traditionalisme. We hebben de strijd ook meermaals intern binnen de milieubeweging moeten voeren.*

En de ene groene club wil de andere wel eens stokken in de wielen steken omwille van het eigen prestige of de trots van de voorzitter. Ook op dat eigen vlak vechten we tegen het traditionalisme, tegen het vastgeroeste, het verstarde en het eigenbelang.

Red de Voorkempen heeft resultaten geboekt. Duidelijk. Dikwijls ook niet. Maar wat is een resultaat ? Enkel dat wat in de praktijk zichtbaar is ?

Johan : Het kanaal voor de duwvaart is er niet gekomen. Dat is concreet. En spectaculair: wie had dat nu gedacht ? Dat heeft ook een zeer sterke symbolische waarde. De mensen hebben begrepen dat de milieubeweging er nodig is.

Paul : Ze hebben ook kunnen vaststellen dat de directe democratie bestaat. Het volk van de Voorkempen heeft dit kanaal afgewezen, ook al was de realisatie ver gevorderd, ze hebben dat duidelijk gemaakt en het is er dus niet gekomen. Hoe dikwijls hebben we niet te horen gekregen van : "Och jong, dat is al allemaal beslist. Daar is toch niks meer aan te doen."

Wel, niet dus. Uiteindelijk hebben wij de democratische emancipatie verdedigd en versterkt. Politici nemen de democratie en de emancipatie zo vaak in de mond, ze zouden dus allemaal bijzonder moeten toejuichen wat hier is gebeurd.

Rik : Maar daarmee houden de aanslagen en het zoveelste plan voor afbraak en kaalslag niet op. De macht is niet veranderd in haar denken.

Misschien wegen ze het nu wat voorzichtiger af. Het mondige volk is voor hen een nieuw gegeven dat hen bijzonder onwelkom is. Ze zullen dat zeker niet toejuichen en zich er beter tegen wapenen.

Miel : Bepaalde aanslagen zijn zelfs nog veel driester geworden dan toen. Meteen de beuk erin om reacties weinig kansen te geven.

Ze hebben nu ook de argumenten van tewerkstelling en economische crisis, zagezegd.

Johan : Ook al heeft die economische crisis ons ook geholpen. De bouw viel stil, het geld is op, zo'n, kanaal aanleggen kost een fortuin.

Miel : Maar er is ook de 8ste kerncentrale en de premetro in Antwerpen. Die projecten drukken ze er ook door met het excuus van de tewerkstelling.

Piet : Kijk, er is iets gelukt, en dat is enorm. Daarmee is ook het besef versterkt dat het milieu aandacht verdient. We hebben ook het fatalisme doorbroken, vroeger moest dit soort verzet altijd de duimen leggen en dat is nu anders.

Paul : Precies, de democratie heeft hier zichzelf bewezen. Het was geen bezigheidstherapie voor mensen die een zinnig ding wilden doen in hun leven, hoe knap het dat voor hen ook is.

Piet : Het is niet omwille van de economische crisis dat dit kanaal er niet gekomen is. Hadden wij de actie niet gevoerd, het kanaal had er gelegen, crisis of niet.

Die crisis is overigens pas later losgeslagen. Het is een succes geworden door een samenloop van omstandigheden: alle goede mensen die nodig waren, zaten bij mekaar, elk met zijn mogelijkheden en vaardigheden. Het bleek een groep die

samen alles kon : organiseren, ideeën, hard werken, praten, schrijven, anderen overtuigen, scholen bereiken, de pers bereiken, noem maar op.

Toen wij begonnen, wist ook niemand iets af van dit kanaal. Maar we hebben een dossier gemaakt en dat vertaald gekregen met acties. En dat was belangrijk : ons verhaal bereikte de mensen die er wonen.

De strijd tegen het kanaal stelde ook de vraag naar de grenzen van de groei. Enkele jaren na de strijd gaf Benegora daar een boek over uit.

Johan : De strijd heeft bij een minderheid van mensen fundamentele vragen doen stellen. Dat deel groeit wel aan, maar er is beslist een stroming op gang gekomen met een eigen filosofie en een volwaardige ideologie, een maatschappelijke kijk op de samenleving : de ecologische.

En dat is niet niks.

Marc : Dat zet dan weer aan tot een sterke tegenreactie. Het milieu wordt steeds sterker uitgespeeld tegen de tewerkstelling, zeker in crisistijden is dat logisch. Kijk naar de groene debatten rond Bayer, Tessenderlo-Chemie, Phillips Petroleum : de werkgevers trommelen zelfs hun werknemers op om zich en bloc te keren tegen de groene krachten, omwille van hun werk.

Paul : Waarom reageren de vakbonden niet tegen zo'n doorgestoken kaarten. Waarom maken ze heb niet duidelijk dat meer milieu ook meer tewerkstelling betekent. Wat houdt hen tegen ?

Johan : Op langere termijn groeit een mondiaal begrip ten aanzien van onze overlevingskansen. Ook daar zorgt de milieubeweging voor.

Paul : De milieubeweging is niet "gemaakt".

Wij hebben, met een handjevol slimmeriken, de mensen geen zoetklinkend verhaaltje vol eigenbelang aangesmeerd.

Ons verhaal is zelfs eerder onheilspellend en alvast niet rooskleurig : we verwachten zelfs veel inspanningen van de kiezers.

Het besef is er gewoon, de groene boodschap hangt in de lucht, overal.

Niemand heeft dat bedacht of uitgevonden. Het is een werkelijkheid die de aarde echt raakt.

Miel : We zitten met het conflict tussen korte en lange termijnbelangen.

Zure regen en de Kempense steenkoolmijnen, bijvoorbeeld. De argumenten die de werkgelegenheid doen uitspelen tegen het milieu, zijn kortzichtig.

Marc : Jazeker, maar de kandidaat-werkloze heeft daar geen boodschap aan. Daar gaat het om zijn boterham.

Piet : Het is een belangrijk element, en Agalev faalt hier ook om het goede antwoord te geven. Je moet met de twee voeten op de grond blijven, dagelijkse boterham inclusief. We moeten dat meenemen in onze acties.

We moeten dus alternatieven bieden aan de werknemers.

Pol : Kijk naar de evolutie van informatica en robotica : daarmee lossen ze de werkloosheid toch niet op. Gevaert noteert een winst van 4,5 miljard (Belg.fr.) maar heeft nog altijd geen eigen waterzuiveringstation, terwijl de doorsnee-Mortselnaar 500 fr. milieubelasting mag ophoesten.

Miel : Dat is het eeuwige verhaal : wie in de zwakke positie staat, is de sigaar. En wij zitten nog altijd in de zwakste positie, laat dat duidelijk zijn.

Marc : Veel heeft te maken met de schaal van het bedrijf ; als ze een afvalbaron met zijn driemans-bedrijfje sluiten, maakt dat niet veel uit. Maar als een groot bedrijf met dezelfde dreiging zit, staan opeens reeksen arbeidsplaatsen op de tocht. Dat valt dan wel op.

Miel : Zie naar de Havenweg, dat was een eis van BASF, en hij komt er. Tegenover zo'n grote bedrijven sta je gewoon machteloos. Daar kunnen wij niet tegenop.

Paul : Maar precies die grote bedrijven zijn veel kwetsbaarder voor hun goede naam, waar de kleine afvalbaron geen moeite mee heeft.

Fons : Intussen zie ik hoe wij worden afgeschoten in de personeelsblaadjes van die grote bedrijven.

Piet : Wij beschikken niet over die middelen, oké, maar moet je het dan allemaal maar laten gebeuren ? We bereiken op dat vlak toch ook iets.

De rol van de wetenschap, van de universiteiten : die werken met geld van de gemeenschap. Die zouden dus hun rol moeten spelen als tegengewicht tegenover die grote firma's, tegen het opportunisme van de macht.

Marc : Hun rol is bijzonder belangrijk, net zoals die van de vakbonden.

En die besteden gaandeweg toch ook meer aandacht aan het milieu.

Pol : Ik werk bij een universiteit. Ook daar is 't crisis en dus krijgen ze steeds minder middelen. Dus zoeken ze de centen waar ze zitten : bij de bedrijven. En zo zijn ze meteen opgeslokt in het mechanisme van de macht, ook al zijn het instellingen van de gemeenschap.

Paul : Ze hebben zelfs een goed argument : het belang van fundamenteel onderzoek dat peperduur is en niet kan stilvallen. Ook daar hebben ze opdrachten voor bedrijven voor nodig.

Pol : Er zijn zelfs proffen die staan te pleiten voor de productie van chemisch afval.

Piet : Ik vind dat we al zeer ver staan, want we vechten in feite tegen de menselijke natuur.

We zitten nu eenmaal in andermans zakken, hoe dan ook.

Hoe zouden we daar zelf op reageren ? Het gaat om veel mensen met een functie in een bedrijf waar hun job van afhangt. En dat heeft dan weer te maken met winst maken, met de continuïteit van het bedrijf. Als het dan fout loopt - en dat doet het ooit wel eens, kijk naar Union Carbide in Bhopal - dan is het drama enorm. Dan kost de vernieling van het milieu hen handenvol geld - naast een reeks arbeidsplaatsen.

Paul : Bedrijven die niet milieuzuiver werken, zijn op termijn ten dode opgeschreven.

De strijd tegen het duwvaartkanaal speelde zich ten dele af op het platteland. Komt de milieuactie van de autochtonen of veeleer van de inwijkelingen ?

Johan : Op de buiten vind je een enkeling die wel gevoelig is voor het milieu, maar meestal komt de reactie inderdaad van de inwijkelingen.

Piet : In die zin is Agalev ook een inwijking, ze brengen het gedachtegoed "van buitenuit".

Pol : Inwijkelingen zijn veel bewuster, die hebben hun keuze voor het platteland met zijn landelijke rust en schoonheid gemaakt door er namelijk te gaan wonen. Ze hebben doorgaans in een stedelijk milieu geleefd zodat ze mondiger en onafhankelijker zijn.

Ze zitten ook niet ingemetseld in een lokale gemeenschap. Dat geeft hen meer vrijheid en ruimte om zich te uiten en om tegen de lokale machtsverhoudingen in te gaan.

Fons : In Berendrecht hebben ze een nieuwe wijk vol inwijkelingen uit de stad neergepoot naast het bestaande dorp. En we krijgen van die inwijkelingen inderdaad veel medewerking. Maar veel van hen werken in de haven en haken daarom ook af, uit vrees voor hun baan.

De petrochemie zal ooit stilvallen, als de olie op is, eerlang.

Wordt Antwerpen dan een museum voor industriële archeologie ?

Fons : Dan zijn we wel van dat probleem vanaf, maar we zitten dan ook met een industrieel kerkhof. Intussen komen er nog alsmaar bedrijven bij.

De strijd tegen het kanaal lijkt gewonnen. Stel dat het er toch nog komt, hoe zal de bevolking dan reageren ?

Miel : Ik kreeg geen vier leerkrachten mee om er terug tegenaan te gaan.

Ik denk niet dat ze zullen reageren. Er is gewoon te weinig mobiliseerbaar volk voorhanden.

Pol : Ik denk ook niet dat je dan nog een trein vol mensen krijgt om in Brussel naar het kabinet van de milieuminister te stappen.

Piet, Johan, Paul : Die trein zit barstensvol, zonder enige twijfel, meer nog dan toen.

Piet : Je kan dat niet van op afstand bekijken. Spring je zelf niet opnieuw mee in de strijd, dan is dat voor ons oké, dan gaan we ervan uit dat je met wat anders bezig bent dat ook zin heeft.

Paul : Als wij in onze eigen gemeente met Schal mensen mobiliseren voor lokale problemen, dan gaat dat vanzelf. Zelfs als we een groep mensen vragen een eigen buurtcomité op te richten, dan gebeurt dat doorgaans. Waarom zouden zo'n mensen dan niet op straat komen voor een veel groter, regionaal probleem ?

Piet : Kijk ook naar het verschil.

Als de minister van Openbare Werken vandaag aankondigt dat het kanaal er toch komt, dan gebeurt er echt iets. Dat was destijds bij de eerste aankondiging niet het geval.

Wat heb je zelf gehad aan zoveel jaar Red de Voorkempen ?

Robert : Je hebt iets gedaan in je leven, er zijn resultaten.

Pol : Het is een drijfkracht. Sinds ik getrouwd ben, werd ik minder actief. Ik zit wel, als gevolg van de milieustrijd, nu in de Mortsele gemeenteraad. Ik kan nu mijn mond openen, in de raadszaal zelf.

Vroeger stond ik mijn kas op te vreten op de publieke tribune, verzopen in de frustraties. En ik hoor de traditionele politici wel eens tegen mekaar zeggen: "Die mannen zijn toch niet zo zot als we toen dachten. Ze weten blijkbaar wel waar ze mee bezig zijn." Ik kan niet meer zonder, het is een drijvend motief in mijn leven.

Fons : Het was een ongelooflijke ervaring. Ik heb twintig jaar achter een bal gelopen en hem terug weggetrapt toen ik hem had.

De oprichting van APOL en mijn deelname in de strijd tegen het duwvaartkanaal is voor mij de schoonste tijd uit mijn leven geworden, ook al zaten onze vrouwen veel alleen. Luc sprak toen van de "duwvaartweduwen". Wij vechten voor rechtvaardige zaken, en dat doet me goed. Het geeft me rust.

Karien : De milieustrijd is een deel van mijn engagement. Ik werk ook in de 4de wereldbeweging.

Maar het ligt allemaal op dezelfde lijn. Ik weet dat ik bezig ben voor de goede zaak. En dat geeft me een persoonlijke voldoening.

Jan : Het heeft me altijd geboeid. Ik wil er ook mijn job van maken, via mijn studies voor industrieel milieu-ingenieur.

En het geeft me voldoening in mijn vrije tijd, ik zie resultaten. Anderzijds vind ik een kring met prettige mensen. Ik vind het ook uitstekend hoe in Schoten de milieugroep werkt naast Agalev, onafhankelijk van mekaar maar samenwerkend.

Krisj : *Het geeft me voldoening en motivering in mijn leven. Ik wil me inzetten, het allemaal niet over me heen laten gaan. En binnen Schal komen we goed overeen, ook dat is erg prettig.*

Marc : *Had mijn vrouw me niet gestimuleerd om me in te zetten voor het milieu, zou ik misschien al lang gescheiden zijn geweest.*

Dat is dus het omgekeerd verhaal van anderen. Misschien had ik dan nu aan de andere kant gestaan. Ik begin 's avonds gewoon aan een tweede dagtaak. Hoe lang hou je dat fysiek vol ? Ik voel me er intussen wel goed bij : er zijn resultaten en dat stimuleert. Ik engageer me daarenboven ook politiek.

Ik zou dit dus willen doen als job, fulltime.

Paul : *Ik ervaar het als een remedie tegen sociaal isolement.*

Ik zou me anders - vrees ik - nogal gaan opsluiten of gaan zwerven. Ik vind er veel vriendschap, onbaatzuchtigheid, eenvoud, zonder enig onderscheid tussen standen of rangen. Iedereen is wat hij is. Ik ervaar ook het fenomeen van de "macht van de onmacht", het David en Goliathverhaal.

Ik wil ook uitdagingen. En ik heb nergens zoveel geleerd als bij die basisbeweging van milieuverenigingen : ik heb er echt een inzicht en een doorzicht van gekregen van hoe de dingen in mekaar zitten. Biljarten en kaartspelen is plezanter, dat wel, maar minder boeiend.

Johan : *De ervaring van de grote inzet zonder eigenbelang is een boeiend proces om meemaken. Het engagement kent maatschappelijke uitlopers: je ziet verbanden, het geeft je een sociale oriëntering, het biedt je een visie op het leven. Die kan ik doorgeven, en daar ben ik blij om.*

Piet : *Het is een enorme ervaring geweest. Ik heb ontdekt dat vastberadenheid een enorm pak energie geeft. Het samen werken in groep, het toch kunnen opschieten met mensen die hun kwaliteiten tonen en waar je anders zwaar mee in de clinch zou gaan. Er blijft geen enkele deur dicht als je wil dat ze open gaat. Je krijgt ook iedereen over de vloer en ik kan nu eenmaal niet nee zeggen. Ik ben er veel aangeboren drempelvrees mee kwijtgeraakt.*

Al ben ik ook blij dat ik er op een bepaald moment mee gestopt ben, het werd echt te veel. Ik wil er ooit wel terug mee beginnen, maar dan vanuit een onafhankelijke positie.

Misschien doe ik het dan nog vuriger en nog fanatieker.

Rik : *Een geweldige ervaring. Zeker. Ik heb een hekel aan vergaderingen.*

Ik teken en schilder liefst. Ik ben er dus ook uitgestapt maar ik blijf fundamenteel protesteren tegen onrechtvaardigheid. Daar zal ik nooit vanaf geraken.

Miel : Misschien schiet ik wel terug in gang. Ik vond het heerlijk me te wapenen met goede argumenten en daarmee de tegenpartij in de verdrukking te brengen. Ik verzamelde informatie en dus moest de tegenpartij uit haar schelp komen : ze moesten zich weren.

En dat moesten ze vroeger nooit, ze deden maar. Het was alvast een onvergetelijke ervaring in mijn leven. Het was ook echt teamwerk. En we konden de macht op tijd en stond in haar hemd zetten. Zalig om meemaken.